

Саух І. В.
доц., директор Житомирської філії
Київського інституту бізнесу та технологій

МОДЕЛІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МЕНЕДЖЕРА ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ ЯК ОСНОВА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ГАЛУЗІ

Обґрунтована актуальність професійної компетентності менеджера в жорстких умовах ринкових відносин. Визначено моделі та вимоги освітньо-кваліфікаційної характеристики менеджера та роль вищої школи в формуванні професійних якостей менеджера туризму.

Ключові слова: проблема професійної компетентності, ринкові умови, нова економіка.

„Ми не можемо управляти людьми, ми повинні управляти їхнім розвитком”
Г. Гант

Сучасний світ вимагає нової філософії освіти, зміни парадигми педагогічного мислення, практичної зорієнтованості, оскільки конкурентоспроможність в умовах формування економіки знань значною мірою визначається конкурентоспроможністю у сфері науки і освіти. Саме цим пояснюється наша спрямованість на постановку та розв'язання науково-педагогічних проблем управління процесом формування професійної компетентності майбутнього менеджера туристичної індустрії. Мета дослідження полягає в теоретичній розробці та експериментальній перевірці педагогічної системи фахової підготовки майбутніх менеджерів туристичної сфери, спрямованої на формування досконалої професійної компетентності.

Причиною „відновлення” проблеми компетентності нами визначено наступне: останніми роками кардинально змінилась система генерації та передачі знань, а обсяг існуючих знань та інформації зріс багаторазово. Нині неможливо за один раз, навіть за п'ять чи шість років, підготувати людину до професійної діяльності на все життя. Щорічно оновлюється 5 % теоретичних і 20 % професійних знань. Зокрема, прийнята в США одиниця виміру старіння знань спеціаліста, так званий „період напіврозпаду компетентності” (період зниження компетентності на 50%) у результаті появи нової інформації підтверджує, що за багатьма професіями цей поріг наступає менше ніж через 5 років, тобто в умовах нашої країни, раніше, ніж закінчиться процес навчання. З огляду на це, вирішення проблеми вбачається в переході на позитивну освіту, де базова освіта періодично доповнюється програмами додаткової освіти, а сама організується не як кінцева, завершена, а лише як база, доповнена іншими програмами, при цьому теж ступенева. Крім цього, слід акцентувати увагу на тому, що вища освіта завжди була і має бути тісно пов'язана зі сферою економіки. Сучасні умови глобалізації диктують нові вимоги та потребують нового формату взаємодії вищої освіти та економіки, яка без перебільшення має бути економікою знань. Економічною наукою доведено і практикою підтверджено, що економіка знань є чи не єдиною із можливих систем господарювання, яка здатна продукувати конкурентні переваги та відповідати на виклики ХХІ століття. Термін „економіка знань” введений у науковий обіг у 1962 році Ф. Махлупом. Нині все більше науковців і практиків використовують цей термін у значенні типу економіки, в якій знанням належить вирішальна роль, а продукування, поширення і застосування знань є основним джерелом розвитку.

Суттєва відмінність нової економіки (економіки знань) від попередніх полягає у докорінній зміні рушійних сил і самої філософії розвитку, за якою знання стали основною, життєво необхідною умовою забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку. Експерти Світового банку стверджують, що „здатність суспільства створювати, відбирати, адаптувати,

перетворювати на джерело прибутковості й використовувати знання має вирішальне значення для стійкого економічного зростання і підвищення рівня життя населення. Знання перетворюються у найбільш важливий чинник економічного розвитку”.

Мотивами звернення до проблеми професійної компетентності ми визначаємо наступні.

Мотив перший (1) – об’єктивний. Якість освіти та її похідна (рівень розвитку та підготовленості до практичної діяльності працівника сфери туризму) стає найважливішим фактором успішності бізнесу, якості туристичних послуг, а отже і реалізації кінцевої мети освітньої діяльності вищого навчального закладу.

Нові вимоги до підготовки кадрів в галузі туризму обумовлені об’єктивними тенденціями: динамічним розвитком туристичної індустрії, розширенням її поліфункціональності. Сьогодні менеджер туризму, керівник турфірми, туроператор не може бути лише фахівцем зі знаннями турів, цін та погоди. Головним завданням менеджера туризму повинні бути не тільки пошук туристів та проблеми грошових надходжень. Сучасний працівник туристичної галузі зможе здійснювати конкурентоспроможну діяльність за умов глибокого опанування знаннями в галузі економіки туризму, регулювання, менеджменту, глобальних інформаційних технологій, володіння декількома іноземними мовами, навиками практичної та економічної психології.

Мотив другий (2) – суб’єктивний. Потреба сучасного студента (усвідомлена чи ні) – по закінченні вишу отримати високооплачувану, цікаву, престижну роботу, здійснити успішну ділову кар’єру, реалізуватися як особистість...Це не дивно, це – природньо. Наш студент не байдужий до свого майбутнього, тому шукає роботу в позанавчальний час (переважна більшість), виходячи, в першу чергу, із потреби набуття професійного досвіду. Саме це вимагає пошуку нових, індивідуальних підходів до розробки навчальних планів, програм підготовки, організації факультативної та позанавчальної роботи, відбору навчальних методів та критеріїв оцінки якості тощо.

Застосуємо методологію форсайту – методологію формування майбутнього, інструмент управління розвитком. Спробуємо знайти відповідь на запитання: який шанс у нинішнього випускника спеціальності менеджмент туристичної індустрії зайняти нішу на ринку туристичних послуг. Відповідь буде неоднозначною. Але, ми переконані, шанси на пристойну роботу, професійне зростання, успішну ділову кар’єру будуть значно більшими у випускників з огляду на наступне: (1) професійна підготовка за навчальним планом у відповідності до освітньо-професійних програм; (2) безперервна практична підготовка; (3) отримання ґрунтовних знань не лише з фахових дисциплін, але й з комп’ютерної підготовки, іноземних мов, психології тощо; (4) а головне, навчальний процес максимально наближений до реалій сучасного туристичного бізнесу.

Теоретичні наукові та професійні фахові знання педагогів та практиків за методологією форсайту мають бути спрямовані на формування професійної компетентності студентів – майбутніх менеджерів туристичної індустрії. Термін «компетентність» (від лат. competence) - поняття, яке висвітлює аспекти поведінки людини, пов’язані з виконанням роботи, визначає основну характеристику особистості, яка досягла або здатна досягти високих результатів у діяльності. Компетентність – це похідна від компетенції, характеристика індивідуальної специфіки кожного окремого суб’єкта як носія компетенції, вимірюване вміння, здатність, знання або поведінкова характеристика, необхідні для успішного виконання певної роботи.

Нами визначені такі складові компетентності менеджера: 1) інтегративна компетентність - здатність до інтеграції знань, умінь і навичок та їх ефективного використання в умовах швидкої адаптації організацій до вимог зовнішнього середовища; 2) соціально-психологічна (емоційна, перцептивна, концептуальна і поведінкова компетентність) - здатність до лідерства, до цілепокладання, уміння реалізувати стратегії, плани і здатність до новаторської діяльності, знання і вміння у сфері сприйняття, розуміння поведінки людей, мотивація їх діяльності, високий рівень емпатичності й комунікативної культури; 3) організаційна компетентність у

специфічних сферах управлінської діяльності - прийнятті рішень, збиранні й аналізі інформації, методах роботи з людьми, використанні комп'ютерної та обчислювальної техніки і технології тощо.

Слід відзначити, що компетентність - складна, багатоаспектна категорія, яка найбільш повно і всебічно характеризує фахівця-професіонала. Професійна компетентність - практична реалізація професійних здібностей та ділових якостей працівника в їх синергетичному взаємозв'язку і взаємозалежності. „Доцільність введення поняття „професійна компетентність” обумовлена широтою його змісту, інтегративною характеристикою, що поєднує такі поняття як „професіоналізм”, „кваліфікація”, „професійні здібності” та ін.” [9].

Професійна компетентність менеджера туризму - це важливий аспект його професійної культури, здатність до здійснення стратегічних, аналітичних, організаційно-розпорядчих, консультативно-дорадчих, контрольних функцій та ефективної самореалізації в умовах практичної діяльності на підставі спеціальних знань, умінь, цінностей, необхідних для професійної діяльності у сфері туристичної індустрії. В системі професійної компетентності необхідно розглядати спеціальну компетентність, соціальну компетентність, особистісну та індивідуальну компетентність.

Автор визначає професійну компетентність менеджера туризму як найбільш загальну характеристику здатності фахівця ефективно виконувати професійні обов'язки (функції) у своїй професійній сфері діяльності (туристичній індустрії), своєрідний вимірник, індикатор, якісно-кількісну характеристику рівня професіоналізму.

Важливу роль в аналізі зазначеної проблеми відіграє модель компетенції як теоретична система знань, умінь, навичок персоналу, що забезпечують організації реалізацію завдань менеджменту. Модель уніфікує вимоги до співробітників і створює єдині стандарти функціонування, основу для оцінки та просування працівників.

Наведемо приклади моделей компетенцій світових стандартів (базові типи компетенцій).

Модель SHL (міжнародні стандарти керування – фахівець, менеджер, керівник групи) виділяє наступні типи компетенцій: 1) підприємницькі якості (бізнес, творчий підхід, рішучість, стратегія); 2) якості керівника (лідерство, планування й організація, орієнтація на якість, переконливість); 3) професійні якості (спеціальні знання, аналіз і вирішення проблем, усна й письмова комунікація); 4) особисті якості (міжособистісне розуміння, гнучкість, стабільність, особиста мотивація).

Модель S. Whiddett & S. Hooleyforde (розробка моделі компетенцій на матеріалах компанії) виділяє такі типи компетенцій: 1) розвиток бізнесу (особистий розвиток, генерування й обґрунтування ідей); 2) досягнення результатів (планування, чіткість менеджменту, постановка цілей); 3) аналіз – робота з інформацією (аналіз і прийняття рішень); 4) люди (робота в команді, вплив, керування відносинами).

Модель Society for Human Resource Management (модель для керування колективом) виділяє наступні типи компетенцій: знання бізнесу; персональна дієздатність; стратегічний внесок; практичні навички та володіння технологіями менеджменту.

Модель "Корпоративні фінансові технології" виділяє такі типи компетенцій: системне мислення; прийняття рішень; орієнтація на результат; аналітичні здатності; креативність; гнучкість, швидка й адекватна реакція; здатності до навчання; організаторські здібності; делегування повноважень; уміння планувати час; управляти проектами; працювати в команді; переконувати, відстоювати думку; уміння слухати інших, підтримувати зворотний зв'язок; навички проведення презентацій і переговорів; здатність ретранслювати знання й навички [6].

Проведене нами узагальнення наукової літератури з проблеми формування професійної компетентності менеджера виявило вражаючу тенденцію – сформувати необхідні якості майбутнього професіонала вважається неможливим навіть теоретично. Літературні джерела визначають найбільш важливі: 1) морально-психологічні якості менеджера (високі життєві

ідеали, гуманізм, чесність і правдивість, справедливість і об'єктивність, воля і мужність, розвинуте почуття обов'язку і відповідальності, інтелігентність і толерантність, тактовність у взаємовідносинах, емоційна стриманість, ввічливість, безмежна терпеливість, комунікативні здібності, ділова та особиста репутація); 2) педагогічні якості менеджера (уміння здійснювати навчання підлеглих, розвивати потрібні професійні навички персоналу, організовувати загальнокультурне, естетичне, фізичне виховання, чітко та логічно формулювати розпорядження, аргументувати свої погляди); 3) професійні якості (мистецтво керівництва, навички роботи з людьми, політична культура, комплексний системний підхід до роботи, здібність генерувати ідеї, трансформувати їх у практичні дії, творчість (креативність), сучасне економічне мислення, комп'ютерна грамотність, правильний стиль життя, культура спілкування, іноземні мови); 4) ділові якості - управлінські вміння: діагностувати організаційну систему, інтерпретувати ситуацію і робити правильні висновки, оперативно приймати і реалізовувати нестандартні рішення, мотивувати персонал до високопродуктивної праці, раціонально організовувати працю, забезпечувати високу трудову дисципліну, об'єктивно підбирати, оцінювати, розставляти кадри, забезпечувати самоорганізацію трудового колективу, створювати сприятливий психологічний мікроклімат, орієнтуватися в людях, розуміти їх характери, здібності і психологічний стан, встановлювати ділові відносини з іншими керівниками, вміти вести розмову, бути красномовним, виразно, переконливо, аргументовано проводити переговори, мати почуття гумору, високу ерудицію, здатність ефективно діяти в умовах економічного ризику, практичний розум і здоровий глузд, комунікабельність, заповзятливість, ініціативність і енергійність, вимогливість і дисциплінованість, висока працездатність, воля, цілеспрямованість, організаційні здібності, вміння організувати командну роботу, здібності до лідерства, стратегічне мислення, самостійність, ініціативність; 4) аспекти теоретичної підготовки сучасного менеджера: фундаментальні знання з макро- і мікроекономіки, наукового менеджменту, теорії розпорядництва і лідерства, соціології, психології та права, інформаційної технології і комп'ютерної техніки.

Крім цього, цікавим є твердження американського психоаналітика Макусі щодо виникнення нового "соціального типу" менеджера, якому притаманні вміло контрольована агресивність, гнучкість, холонокровність при великому напруженні, здатність оцінювати все в світі конкуренції, прагнення завжди бути переможцем, честолюбство, прагнення реалізувати кар'єрні плани.

Наш перший попередній висновок полягає в наступному. Вищенаведений комплекс теоретичної професійної та практично-менеджерської туристичної освіти, на наш погляд, безумовно відповідає парадигмі формування професійної компетентності як найважливішій тенденції вдосконалення сучасного освітнього процесу. Але аналіз теорії і практики з досліджуваної проблеми засвідчує наявність протиріч між: об'єктивною потребою в професійній підготовці менеджерів туристичної сфери й недостатньою теоретичною та методичною розробкою змісту, форм і методів цієї діяльності; соціальною потребою в професійно компетентних фахівцях з менеджменту туризму й реальним рівнем кваліфікації випускників відповідних навчальних закладів; усвідомлення педагогами ВНЗ потреби в професійній підготовці майбутніх менеджерів туризму й відсутністю в них глибоких знань і вмінь у сфері розв'язання цього завдання; потребою інтегруючого, міждисциплінарного підходу до професійної підготовки з менеджменту туризму та відсутністю відповідних програм та технологій.

Другий попередній висновок: найбільш ефективні шляхи створення оптимальних умов для набуття студентами професійної компетентності знаходяться в сфері актуалізації можливостей навчального процесу. Тому звернемося до реальних проблем практичної підготовки менеджерів туристичної індустрії. Серед них зазначимо найважливіші: 1) галузевий стандарт вищої освіти України з напрямку „Менеджмент організацій” унормовує велику кількість нормативних

дисциплін, таким чином обмежує можливості вузу щодо поглибленого викладання профільних, фахових навчальних дисциплін; 2) існує необхідність розширення циклу гуманітарних дисциплін, адже ця підготовка формує фахівця з глибоким розумінням світових гуманітарних, культурних, економічних проблем. Сучасний фахівець-менеджер в галузі туризму, крім загальноекономічної підготовки, повинен мати глибокі та системні знання з історії розвитку світового та вітчизняного туризму, географії туристичних центрів, правового забезпечення галузі, історії образотворчого мистецтва та архітектури, основ екскурсознавства та музеєзнавства, психології спілкування та економічної психології; 3) безперечно, головним в підготовці менеджера туристичної індустрії є базова професійна та сучасна економічна освіта. Кожен напрям фахової підготовки характеризується певною структурою і мірою впорядкованості, що припускає достатню динамічність форм, методів інституційної взаємодії в освітній діяльності; 4) звісно, неможливо організувати успішний бізнес в туріндустрії, не володіючи змістом та технологією туристичного продукту. Ефективні та прогресивні результати розвитку галузі спостерігаються в тих країнах світу, де спеціальна професійна галузева підготовка займає досить значну частку в загальному освітньому процесі (Німеччина, Португалія, Велика Британія та багато інших).

Третій попередній висновок: системне управління процесом формування професійної компетентності менеджера туристичної індустрії включає наступні компоненти:

1. Вдосконалення стандартизованого навчального процесу через системне застосування:

– активізованих лекцій. Активізована лекція – така, що спонукає до аналізу та зіставлення фактів, доведення чи заперечення суджень, формулювання висновків та перевірки їх правильності; проблемна, спрямована на розвиток аналітичного та управлінського мислення, з використанням елементів активного спілкування, сучасних інформаційних технологій, концентрація уваги на ключових питаннях теми, надання друкованого матеріалу та електронної версії теми. Щодо інтенсифікації лекцій, активізації інтелектуальної діяльності студентів, то найбільший результат дає лекція в режимі презентації з використанням програми Power Point. Суть її позитивного ефекту полягає у реалізації принципу наочності, стимулювання запам'ятовування, концентрації уваги завдяки візуальній різноманітності, заощадженні часу, збільшенні обсягу наданого матеріалу, можливості подавати матеріали лекції у вигляді таблиць, діаграм, графіків, карт, ілюстрацій.

– науково-інформаційних лекцій (покликана висвітлити прогресивні способи виявлення, вимірювання, накопичення, аналізу, підготовки, інтерпретації та передачі інформації, що використовується управлінською ланкою, тобто добування та використання теоретичних знань, важливої наукової інформації з конкретної теми курсу. Її мета - виявити і довести фундаментальні залежності у вигляді теорій, законів, закономірностей, категорій, понять, наукових фактів. Квінтесенція пошукової взаємодії - це постановка (запитання, дебати, діалог тощо) і розв'язання (припущення, гіпотези, версії, аргументації) реальних наукових проблем. Має місце домінування наукових знань і пізнавальних умінь над соціально-культурними цінностями;

– кейс-стаді (аналіз конкретних ситуацій), навчальної практики, мультимедійного навчання, комп'ютерного програмованого навчання, стажування, імітаційного моделювання виробничих процесів, факультативного навчання, науково-практичних конференцій, круглих столів, інтерактивного навчання;

– ігрової організації навчальної діяльності (максимальне „штучне” занурення у професійне середовище туристичного бізнесу), що дозволяє моделювати ситуації професійної діяльності. Наприклад, вирішення певної, заданої конфліктної ситуації (вибагливий клієнт, турист), проведення ділової наради, переговорів з партнером, організація наукової конференції в аспекті ділового туризму, прийом групи та ін.

– виконання навчальних проєктів, що сприяє розвитку у студентів дослідницьких вмінь самостійно розробляти професійно значущу проблему, а також формуванню готовності до самоосвіти, яка визначається сформованістю пізнавальних інтересів, навиків самостійного оволодіння знаннями і самоконтролю, що може бути досягнуто в процесі проєктної роботи;

– забезпечення міжпредметних зв'язків дисциплін, без чого взагалі неможливо реалізувати професійно-освітні цілі. Проблема міжпредметних зв'язків не нова, але інтерес до неї закономірний. Тим більше, що існує два позитивних наслідки: по-перше, у студентів формується системність знань; по-друге, встановлення та розширення міжпредметних зв'язків спонукають викладачів до самоосвіти та взаємодії з іншими.

– 2. Вдосконалення нестандартизованого навчального процесу:

– створення спеціальної лабораторії туризму;

– створення навчальної туристичної фірми;

– розробка та презентація турів з відповідним забезпеченням управлінською інформацією (програмне забезпечення Power Point);

– робота з картою (програмне забезпечення Photo-Shop);

– вивчення процесу автоматизації роботи туристичного офісу;

– максимальне використання можливостей навчальних дисциплін для проведення практичних занять в умовах реальної дійсності (сформованого професійного середовища) – в готелі, кафе, турфірмі, транспортній організації, рекламній компанії тощо (і не тільки під час практики). Зокрема, при вивченні навчальних дисциплін „Організація обслуговування туристів в готелях”, „Організація транспортних подорожей” під керівництвом викладачів відповідних курсів проведено навчальні семінари на базі готелів „Братислава” (м. Київ), „Житомир” (м. Житомир), закладів елітного та ділового відпочинку “Чудодієво”, “Фільварок”;

– залучення фахівців-практиків в галузі туризму до викладання дисциплін фахового спрямування.

3. Створення професійно значущого середовища, що передбачає оволодіння соціальними відносинами в колективі. На наш погляд, це можливе за умови взаємодії того, хто навчає, і того, хто навчається. Фахівці таку взаємодію трактують як двосторонню суб'єкт – суб'єктну співпрацю, що характеризується спільністю мети та активністю обох сторін. Реалізована в навчальному й міжособистісному плані взаємодія забезпечує високий рівень розвитку особистості студента та його професійну компетентність. Ми розглядаємо педагога-викладача як головну компетентність ВНЗ. Сьогодні необхідні професійні викладачі, які мають оптимальний рівень готовності реалізувати педагогічну діяльність з високим рівнем вмотивованості, пізнавальної активності, стійкості рефлексивної позиції; сформовану та усвідомлену потребу до впровадження інформаційних технологій у професійній діяльності. Щодо останнього, існує два аспекти проблеми: професійний викладач із знанням комп'ютерної техніки, який не завжди володіє специфікою галузі туризму, або фахівець, працівник турфірми, який не є професійним викладачем і до того ж має вузько спеціалізовані знання із застосування комп'ютерної техніки.

4. Формування пізнавального інтересу з метою набуття професійної компетентності:

– запровадження факультативного спецкурсу „Туристичні ресурси Житомирщини” для менеджерів туризму (викладач – заслужений працівник туризму України, найкращий в області науковець-дослідник історичного та культурного краєзнавства області, автор понад 100 праць Мокрицький Г. П.).

– проведення за підсумками вивчення спецкурсу „Туристичні ресурси Житомирщини” традиційних квітневих наукових студентських конференцій (дослідження майбутніх менеджерів туризму);

- формування бібліотечного фонду наукових, навчальних, періодичних видань в галузі туризму;
- функціонування Молодіжного центру туристичного краєзнавства „Мандри” - структурного підрозділу кафедри менеджменту;
- відкриття навчально-виставкової етносвітлини, екскурсії якою з майстерністю та глибоким знанням своєї справи проводять студенти інституту;
- створення та успішне функціонування навчальної студентської фірми „STUDENT TOUR”.

5. Усвідомлена зорієнтованість студентів на подальшу роботу в галузі внутрішнього туризму Житомирського регіону. Цей напрям реалізується засобами краєзнавчого туризму та виховання патріотизму на прикладах національної історико-культурної спадщини регіону, формування почуття регіонального патріотизму та туристичного іміджу Житомирського краю; виховання у майбутнього менеджера туризму національної гідності, самосвідомості, патріотизму засобами туристсько-краєзнавчої роботи; формування почуття причетності до історії, сучасності та майбутнього України; сприяння розширенню сфери внутрішнього туризму області на основі вивчення перспектив та напрямів його розвитку.

Така спрямованість навчального процесу створює оптимальні умови для формування фундаментального евристичного, креативного стилю мислення одночасно із забезпеченням високої професійної компетентності фахівців, формуванням відповідної морально-етичної парадигми та інноваційної спрямованості діяльності.

Розмірковуючи про те, чи є у нашої країни цивілізоване "технологічне майбутнє", і не зупиняючись на всім відомих системних та часткових недосконалоостях, зазначимо наступне: „Людина стає тим, що вона є, завдяки справі, яку вона робить своєю” (К. Ясперс). Соціальне значення мають не розрізнені спроби використовувати конкретні заходи в конкретному навчальному процесі, не часткові зміни щодо налагодження тих або інших ланок інфраструктури освіти, а формування цілісної, гнучкої і динамічної системи освітнього процесу. Тому методологія системного підходу до управління процесом формування професійної компетентності набуває для нас принципового значення не тільки в теоретичному, але і в практичному плані.

Висновки. Під професійною компетенцією фахівця розуміємо здатність вирішувати проблеми професійного характеру, яка ґрунтується на сукупності предметних знань, навичок, умінь і цінностей, отриманих під час навчання, і сприяє саморозвитку особистості у процесі професійної діяльності. Перераховані основні вимоги до умінь менеджера є трансформованими знаннями, які реалізуються при здійсненні конкретних управлінських операцій: правильно планувати роботу, аналізувати ситуацію, проводити нараду, видавати розпорядження та ін. У свою чергу уміння, доведені до рівня автоматизму (частково на підсвідомому рівні), трансформуються у навички, які забезпечують ефективність типових, часто повторюваних дій і знаходять свій вираз у веденні ділових переговорів з контрагентами, спілкуванні з підлеглими, користуванні комп'ютерною технікою та ін. Досвідчений керівник відрізняється від початківця саме наявністю та ступенем розвитку навичок.

Отже, завданням професійної освіти є формування сучасного фахівця як цілісну особистість, яка має систему спеціальних та загальнолюдських якостей. Компетентність менеджера туризму не обмежується суто професійними рамками; сучасний фахівець має володіти всіма головними компетентностями. Аналіз вищенаведених моделей та вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики свідчить, що модель компетентності менеджера туризму повинна складатися із багатьох компонентів: фахового, інтелектуального, творчого, морального, комунікативного, інформаційного, особистісного.

Список використаних джерел:

1. Trends in Learning Structures in European Higher Education. – www.bologna-berlin2003.de/pdf/TrendsIII_full.pdf
2. Tuning Educational Structures in Europe. – europa.eu.int/comm/education/policies/educ/tuning/tuning_en.html
3. Збірник нормативних документів МОН України. – www.kdtu.kr.ua/miek/ek/okx_mag.doc
4. Климов Е.А. Психология профессионального самоопределения. – Ростов-на-Дону, 1995. – 512 с.
5. Зимняя И.А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании. Авторская версия. – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. – 42 с.
6. Основания для выбора модели компетенций. – http://www.profravzvitie.ru/cgi-bin/new.cgi?go=model_komp.
7. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи/ Під заг. ред. О.В.Овчарук. –К.: „К.І.С.”, 2004. – 112 с.
8. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи. – К.: ЦНЛ, 2003. – 316 с.
9. Іванова І.В. Професіоналізація менеджменту: Монографія. - К.: Нац. торг.-екон. ун-т, 2006.

Саух И.В. Модели профессиональной компетентности менеджера туристической индустрии как основа конкурентоспособности отрасли.

Обоснована актуальность профессиональной компетентности менеджера в жестких условиях рыночных отношений. Определено модели и требования образовательно-квалификационной характеристики менеджера та роль высшей школы в формировании профессиональных качеств менеджера туризма.

Ключевые слова: проблема профессиональной компетентности, рыночные условия, новая экономика.

Sauh I.V. Models of professional competence of the manager of the tourist industry as a basis of branch competitiveness

The urgency of professional manager competence in severe conditions of market relations is proved. The models and requirements of the educational-qualifying characteristic of the manager and role of the higher school in formation of professional qualities of the tourism manager is defined

Key words: Problem of professional competence, the market conditions, new economy.